

IKKI QATLAMLI QOLIPLARNI BIR VA IKKI BOSQICHLI USULLAR BILAN OLISH METODIKASI. MILK RETRAKSIYASI.

Мухторов Ихволжон Ибрагимович

Қўқон университети Андижон филиали

Стоматология кафедраси ўқитувчиси

Annotatsiya:

Ushbu maqolada zamonaviy ortopedik stomatologiyada keng qoʻllaniladigan ikki qatlamli silikonli qoliplarni olish texnikasi atroflicha yoritilgan. Bir bosqichli (mono-faza) va ikki bosqichli (differensial) qolip olish usullarining klinik-laborator bosqichlari, afzalliklari va kamchiliklari qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, qolipning aniqligini taʼminlovchi eng muhim jarayon — milk retraksiyasining zamonaviy metodlari va turlari yuzasidan tavsiyalar berilgan.

Kalit soʻzlar: ikki qatlamli qolip, A-silikon, C-silikon, bir bosqichli usul, ikki bosqichli usul, milk retraksiyasi, subgingival chegara.

1. Kirish

Ruxsat etilgan tish protezlarini (koʻpriklar, vinirlar, tish qoplamalari) muvaffaqiyatli tayyorlash bevosita tish-jagʻ tizimining mikro-reljefini qolipda aniq aks ettirishga bogʻliq. Ayniqsa, tishning charxlangan boʻyin qismi va milk osti (subgingival) chegarasining aniq chiqishi protezning uzoq muddat xizmat qilishini taʼminlaydi. Bugungi kunda bu maqsadlar uchun elastiklik va oʻlcham barqarorligi yuqori boʻlgan **silikon qolip materiallari (A-silikon va C-silikon)** qoʻllaniladi. Ikki qatlamli qoliplar asosiy (baza) va korreksiyalovchi (loybaxsh) qatlamlardan iborat boʻlib, ularni olishning ikki xil uslubiy yondashuvi mavjud.

2. Milk Retraksiyasi (Marginal Milkni Surish)

Qolip olishdan oldin tayyorlangan tishning chekka qismini vizualizatsiya qilish va loyboxsh materialning milk egatiga erkin kirishini ta'minlash uchun **milk retraksiyasi** o'tkaziladi.

Retraksiya metodlari:

Kimyoviy-mexanik usul (Eng keng tarqalgan): Maxsus to'qilgan yoki eshilgan retraksiya iplarini (retraction cords) gemostatik va vazokonstriktor eritmalari (alyuminiy xlorid, temir sulfat) bilan shimdirib, milk egatiga kiritish.

Jarrohlik usuli: Milk chetini skaler yoki lazer yordamida eksvazatsiya qilish (gipertrofiyalangan milkda).

Kimyoviy usul: Maxsus retraksiya pastalari (masalan, alyuminiy xlorid saqlovchi gellar) yordamida milkni vaqtincha kengaytirish.

Klinik bajarilish qoidasi:

Tish charxlangandan so'ng, milk egatining chuqurligiga qarab ip o'lchami (000, 00, 0, 1) tanlanadi.

Ikki ip usuli (Double-cord technique): Avval ingichka ip (000) egat tubiga joylanadi, so'ngra qalinroq ip (00 yoki 1) uning ustidan kiritiladi. Qolip olishdan oldin ustki ip olinadi, ostki ip esa egatda qolib, qon ketishini to'xtatib turadi.

3. Ikki Qatlamli Qolip Olish Metodikalari

Ikki qatlamli qoliplar uchun quyidagi materiallar kombinatsiyasi qo'llaniladi:

Baza (Putty): Yuqori qovushqoqlikka ega asos massasi.

Korreksiya (Light body): Suyuq, oquvchan va mikro-reljefni nusxalovchi qatlam.

3.1. Bir Bosqichli Usul (One-step / Sandwich technique)

Ushbu usulda asosiy va korreksiyalovchi materiallar bir vaqtning o'zida tayyorlanadi va og'iz bo'shlig'iga birgalikda kiritiladi.

Klinik bosqichlari:

Milk retraksiyasi bajariladi va iplar olinib, tish yuzasi quritiladi.

Assistent asosiy massani (Putty) qorib, qolip qoshig'iga joylaydi va markazida chuqurcha ochadi

Shifokor bir vaqtning o'zida suyuq korreksiyalovchi massani shpris yordamida tish bo'yni va milk egatiga kiritadi.

Korreksiya massasining qolgan qismi qoshiqdagi baza ustiga surtiladi.

Qoshiq og'iz bo'shlig'iga kiritiladi va polimerizatsiya bo'lguncha ushlab turiladi.

Afzalliklari: Vaqtni tejaydi, ikki qatlam o'rtasida kimyoviy bog'lanish mukammal bo'ladi va material siqilib chiqib ketishi hisobiga deformatsiya xavfi kamayadi.

3.2. Ikki Bosqichli Usul (Two-step technique)

Bu usulda qatlamlar bosqichma-bosqich, ya'ni polimerizatsiya jarayonlari alohida bo'lgan holda olinadi.

Klinik bosqichlari:

1-bosqich: Asosiy massa qoriladi, qoshiqqa joylanadi va og‘iz bo‘shlig‘idan dastlabki (baza) qolip olinadi.

Dastlabki qolip og‘izdan olinib, yuviladi va quritiladi. Tishlararo sohalardagi va milk osti hududlaridagi ortiqcha baza massasi va pichoqcha yordamida kesib tashlanadi (suyuq massa uchun yo‘lakchalar ochiladi).

Milk retraksiyasi iplari olinadi

2-bosqich: Tayyorlangan baza qolipi ichiga suyuq korreksiyalovchi massa to‘ldiriladi va qoshiq qaytadan og‘iz bo‘shlig‘iga, aynan avvalgi o‘rniga (fiksatsiya elementlari bo‘yicha) aniq joylashtiriladi.

Kamchiliklari: Agar birinchi qatlam ortiqcha qismlardan yaxshi tozalanmasa, ikkinchi marta bosganda asosiy massa korreksiyani siqib chiqaradi va protez baland bo‘lib qolishi (o‘lcham deformatsiyasi) mumkin.

4. Qiyosiy Tahlil (Jadval)

Ko‘rsatkichlar	Bir bosqichli usul (Sandwich)	Ikki bosqichli usul
Klinik vaqt	Qisqa (tezkor)	Nisbatan uzoq
Deformatsiya xavfi	Minimal	Yuqori (gidravlik bosim sababli)
Material sarfi	Tejamkor	Korreksiya massasi ko‘proq sarflanadi

Ko‘rsatkichlar	Bir bosqichli usul (Sandwich)	Ikki bosqichli usul
Qo‘llash sohalari	Vinir, kichik implantologiya	ko‘priklar, Katta hajmli va murakkab konstruksiyalar
Texnik murakkablik	Shifokor va assistentning ishlashini talab qiladi	Shifokorning o‘zi mustaqil bajara oladi

5. Xulosa

Ikki qatlamli qoliplarni olish uslubini tanlash klinik vaziyatga va shifokorning ko‘nikmalariga bog‘liq. Bir bosqichli usul materiallarning bir jinsli polimerizatsiyasini ta‘minlab, o‘lchamli aniqlikni kafolatlaydi. Ikki bosqichli usul esa chuqur milk osti nuqsonlarida korreksiyalovchi massani yaxshi bosib berishga yordam beradi. Har ikki usulda ham muvaffaqiyatning bosh omili — bu to‘g‘ri va sifatli bajarilgan milk retraksiyasidir.

Adabiyotlar ro‘yxati:

Shillinburg H. T. - Fundamentals of Fixed Prosthodontics, 4th Edition.

Stomatologiyada zamonaviy qolip materiallari va metodlari — O‘quv qo‘llanma.